

HUSDYRNÆRINGENS
KOORDINERINGSNET
FOR SMITTEBESKYTTELSE
VED IMPORT

ÅRSMELDING 2024 KOORIMP OG KIF

KONTROLLUTVALGET
FOR IMPORT AV FJØRFE

Innhold

1. Formål
2. Organisering
3. Regnskap og finansiering
4. Internasjonal handel med dyr
5. Status dyrehelsa i Norge
6. Aktiviteter dyrehelse
7. Husdyrnæringens tilleggskrav ved import
8. Fjørfe næringens tilleggskrav ved import
9. Sjukdomssituasjonen internasjonalt i 2024
10. Beredskap
11. Informasjon og veiledning
12. Import/innførsel fjørfe
13. Import/innførsel avlsmateriale og husdyr
14. Kontakt

Layout:

Audun Flåtten

Foto:

Forside: Animalia / Jonas Ruud

Side 2: Animalia / Grethe Ringdal

Side 4: Animalia / Grethe Ringdal

Side 7: Animalia / Jonas Ruud

Side 9: Animalia / Jonas Ruud

Side 10: Caroline Roka

Side 12: Joachim Stensland Kristiansen

Side 14: Animalia / Jonas Ruud

Formål

KOORIMP er husdyrnæringens koordineringssenhets for smittebeskyttelse ved import og innførsel.

KIF, Kontrollutvalget for import av fjørfe følger opp import av avlsmateriale i fjørfeproduksjonen. KIF er en sammenslutning av representanter for importørene og varemottakerne.

Den viktigste oppgaven til KOORIMP og KIF er å hindre at import av dyr og avlsmateriale fører med seg smittestoffer som kan gi sykdom hos mennesker og matproduserende dyr i Norge. KOORIMP skal også bidra til å styrke beredskapsevnen i husdyrnæringen ved utbrudd av alvorlige, smittsomme dyresjukdommer.

Organisering

Arbeidsoppgavene i KOORIMP ble i 2024 i hovedsak utført av Birgit Ranheim, Siv Svendsen og Synnøve Vatn, med bidrag fra Ola Nafstad. Käthe Kittelsen er daglig leder for KIF.

Styringsgruppa for KOORIMP i 2024

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund:
Ida Mathisen

Nortura SA:
Ole Anders Fjeldberg

Tine SA: Dag Lindheim
(nestleder)

Q-meieriene: -

Geno: Hallstein Holen

Tyr: Per Sigve Lien

Norsvin: Elisabeth Nissen Nordbye
(leder)

Norsk Sau og Geit: Borghild Hillestad

Norsk Fjørfe: Ellen Margrethe Hovland

Norges Bondelag: Anja Fyksen Lillehaug

Norsk Bonde-

og Småbrukarlag: Kathrine Kinn

Gjensidige Forsikring: Torfinn Jæger

Representanter i KIF per 2024:

Representant for	Medlem	Varamedlem
Importørene	Verpehøns	Andreas Salte
		Arne Salte
		Nils Steinsland
		Tone Steinsland
	Slaktekylling	Tove Elin Sande
		Magnar Vingelen
Vare-mottakerne		Espen Sørlie
		Marielle Wigaard
		Sigbjørn Rød
	Kalkun	Anne Marie Løken
		Øivind Slettevold
	And	Sigbjørn Rød
Vare-mottakerne	KLF	Ida Mathisen
		Cecilia Larsson
Vare-mottakerne	Nortura	Hilde Bryhn

Arbeidsutvalget i KIF har i 2024 bestått av Birgit Ranheim (Animalia), Silje Granstad (Fagansvarlig fjørfe, Veterinærinstituttet) og Käthe Elise Kittelsen (Animalia).

Regnskap og finansiering

Aktiviteten for KOORIMP og KIF er dekket av omsetningsavgift fra melk, kjøtt, fjørfe, fjørfe, egg og bidrag fra Gjensidige Forsikring. Budsjettet for KOORIMP i 2024 var 1 670 000 NKR. Regnskapet viser 1 629 822 kr som er 40 178 kr under budsjett.

Den største utgiftsposten i KOORIMP er personalkostnader og dekker utgifter til én stilling inkludert administrative og sosiale kostnader, kompetanseheving og reiser.

Bidrag til drift av KOORIMP i 2024

Omsetningsmidler, melk (administrert av TINE Råvare)	477 000,-
Omsetningsmidler, kjøtt (administrert av Animalia AS)	1 083 000,-
Gjensidige Forsikring	110 000,-

Internasjonal handel med dyr

Regulering av handel med dyr bygger på prinsippet om at levende dyr kan bevege seg fritt over landegrensene i EØS-området. Forutsetningen er at dyra er klinisk friske, at status for noen utvalgte sjukdommer er kjent negativ, og at dyra følges av et nydatert offentlig helsesertifikat. Prinsippene er nedfelt i EU-lovgivningen (Landdyrforflytningsforskriften R2020/688 og R2020/2154), og er gjennomført i norske forskrifter om innførsel og utførsel, tilsyn og kontroll. Importører skal være registrert, og importer skal varsle innførsel/import til Mattilsynet. Ved innførsel fra EØS-området, må importør deklare dyr og produkter for Tolletaten. Ved import av levende dyr, rugeegg, sæd og embryo fra land utenfor EØS-området, er det krav om veterinær grensekontroll.

For enkelte smittestoffer har norske myndigheter fått aksept for tilleggsundersøkelser på eksportstedet. I tillegg gjennomfører Mattilsynet nasjonale kontroll- og overvåkingsprogrammer for sjukdommer hos dyr, der prøver fra husdyrpopulasjonen blir rutinemessig testet. Importerte dyr må også inn under denne kontrollen i Norge. Dette er nedfelt i nasjonale bestemmelser om isolering og testing av importerte husdyr.

Listeføring av sjukdommer i EU og i Norge

I EU blir dyresjukdommer listeført og kategorisert basert på alvorsgraden og hvilke tiltak som kreves ved utbrudd. Sjukdommene deles inn i fem kategorier, fra A til E.

Kontrollprogrammet ville dyr, drøvtyggere og svin består pr 1.1.2025 av følgende:

Flere arter	svin	sau - geit	storfe	fjørfe	kamelider	ville dyr
Blåtunge	MRSA	Brucella	Bovin virusdiare	Aviær influensa	Psoroptes ovis	Chronic wasting disease (CWD)
Paratuberkulose	AD	Fotråte	Bovin spongiform encefalopati (BSE)	campylobacter		Helseovervåkingsprogrammet for vilt
Salmonella	TGE	Mædi og CAE	Enzootisk bovin leukose	ILT og ART		Helseovervåking villsvin
Schmallenberg virus	PRRS	skrapesjuke	Mycoplasma bovis			
E.Coli (zoonotiske varianter)	SI					

Kategori A:	Sjukdommer som krever umiddelbar utrydding.
Kategori B:	Sjukdommer som krever obligatorisk utrydding.
Kategori C:	Sjukdommer som krever frivillig utrydding.
Kategori D:	Sjukdommer som krever tiltak ved forflytning av dyr mellom EØS-land eller fra tredjeland.
Kategori E:	Sjukdommer som skal overvåkes.

I Norge blir dyresjukdommer kategorisert i tre nasjonale lister basert på alvorlighetsgrad og smittepotensial

- **Liste 1-sjukdommer:** De mest alvorlige sjukdommene som krever umiddelbare tiltak for å hindre spredning. Eksempler inkluderer munn- og klovsyke og klassisk svinepest.
- **Liste 2-sjukdommer:** Sjukdommer som er alvorlige, men ikke like akutte som liste 1-sjukdommer. Disse krever overvåking og kontrolltiltak. Eksempler inkluderer bovin virusdiaré (BVD) og paratuberkulose.
- **Liste 3-sjukdommer:** Sjukdommer som er mindre alvorlige, men som fortsatt krever overvåking. Eksempler inkluderer infeksjon med Schmallenbergvirus hos storfe og byllesjuke hos sau og geit.

Det er ikke alltid samsvar mellom EUs kategorisering og den norske kategoriseringen.

Status for dyrehelsa i Norge

De norske produksjonsdyrpopulasjonene er alle fri for mange smittsomme sjukdommer som er permanent til stede i de fleste andre europeiske land. Dette skyldes dels at sjukdommene ikke har blitt introdusert her i landet, men det er også et resultat av målrettet arbeid over lang tid med nasjonale kontroll- og saneringsprogrammer. Det er strategisk avgjørende for norsk husdyrnæring å beholde denne gunstige situasjonen. Fravær av mange smittsomme sjukdommer bidrar til bedre dyrevelferd, lavere produksjonskostnader og lavere klimautslipp. Dessuten er det en avgjørende forutsetning for et lavt forbruk av antibiotika og redusert risiko for utvikling av resistente bakterier. Dokumentert frihet for definerte sjukdommer er også en viktig forutsetning for å kunne stille legitime dokumentasjonskrav ved import.

Drøvtyggere

I 2024 ble deler av landet allikevel rammet av en alvorlig dyresjukdom for første gang siden 2008, da blåtungesjukdom ble bekreftet i Norge. Et større sjukdomsutbrudd hadde spredt seg fra Nederland via Tyskland til Danmark, og det er sannsynlig at smitta sviknott brakte med seg virus fra Danmark til Norge. I løpet av høsten 2024 ble smitte påvist i 31 storfehold og 58 sauehold. Tankmelkundørsøkelser fra september og november viste i tillegg at henholdsvis 55 og 270 melkebesetninger hadde positive prøver. I 2009 var det utbrudd i Europa med serotype 8, og Norge hadde kun noen få påvisninger uten sjukdomsregistrering.

Smitte ble først og fremst påvist i kystnære strøk i Agder i 2024, men tankmelkprøvene viser at dyr har vært smittet i både Rogaland, Telemark, Oslo, Akershus, Øst- og Vestfold. Sjukdommen rammer særlig sau, og fra bl.a. Nederland er det rapportert om over 70 prosent dødelighet blant smitta sauer. Men også storfe har hatt til dels alvorlige symptomer både i Norge og andre land. Blåtunge er en liste 1-sjukdom, og det ble iverksatt tiltak for å hindre smittespredning både i regi av Mattilsynet og husdyrnæringa. Et viktig mål med tiltakene er å hindre spredning av smitte. Kalver kan fødes med smitte. Dersom storfe smittes i drek-

tigheten, kan kalven bidra både til opprettholdelse og spredning av smitte til andre områder av Norge dersom det ikke gjennomføres smittereduserende tiltak.

Flere smittsomme sjukdommer på drøvtyggere er utbredt i land nært oss, og med det er trusselen reell. For storfe gjelder dette blant annet paratuberkulose (*Mycobacterium avium* subspecies *paratuberculosis*, MAP), bovin virusdiaré (BVD) og *Mycoplasma bovis*. I november 2022 ble et mistenkelig slakt fra en besetning i Rogaland undersøkt for storfetuberkulose, og mistanken ble bekreftet i desember. Sjukdommen kan smitte til mennesker. Sjukdommen regnes som utryddet siden 1963, med to tilfeller i henholdsvis 1984 og 1986 i tillegg til tilfellet i 2022. Norge har fremdeles fristatus for storfetuberkulose.

For sau er ondarta fotrâte og mædi nærliggende trusler. Fotrâte ble introdusert ved import av sau fra Danmark, og det er brukt store ressurser på igjen å bli fri for denne sjukdommen. Siste kjente tilfelle var i 2019. I 2021 ble det påvist saueskabbmidd i et større antall geitebesetninger, uten at det er kjent om dette er varianter som kan gi sjukdom hos sau. Det var ingen nye tilfeller av mædi i 2024.

Geitenæringa har gjennomført prosjekt Friskere Geiter og sanert for sjukdommene paratuberkulose, CAE og byllesjuke. For geitenæringa er det avgjørende å unngå at disse sjukdommene blir reintrodusert i sanerte besetninger. Paratuberkulose har global utbredelse og forårsaker store tap i husdyrproduksjonen. Sjukdommen angriper drøvtyggere, og det finnes ikke effektiv behandling mot den. Bakteriene kan være vanskelig å påvise, særlig tidlig i forløpet. De nordiske landene kan dokumentere en unik situasjon med enten fravær eller svært lav forekomst av paratuberkulose.

Svin

Hos svin er smittsom grisehoste (*Mycoplasma hyopneumoniae*) og porcint respiratorisk og reproduksjonssyndrom (PRRS) luftveissjukdommer vi er spesielt opptatt av at ikke skal få etablert seg i Norge. *Mycoplasma hyopneumoniae* ble sanert fra den norske svinepopulasjonen, og Norge ble erklært fritt for dette agenset i 2009.

Fjørfe

Fjorfenæringa er i den spesielle situasjonen at smittsomme sjukdommer som det er avgjørende å holde ute fra næringsmessig fjorfehold jevnlig påvises hos hobbyfjørfe. Trusselen er derfor både fra land med en dårligere helsestatus hos fjørfe enn oss, og fra en innenlandsk subpopulasjon. Hos fjørfe gjelder dette spesielt infeksjøs bronkitt (IB), infeksjøs laryngotrakeitt (ILT), *Mycoplasma gallisepticum* og til dels salmonella. Alvorlige smittsomme dyresjukdommer, som Aviaer influensa og Newcastle sjukdom, kan også smitte til fjørfe fra villfuglpopulasjoner, noe vi har sett flere tilfeller av de siste årene.

Antallet påvisninger av høypatogen aviaer influensa (HPAI) i 2024 har vært betydelig lavere i Norge og Europa for øvrig, sammenlignet med «annulus horribilis» 2023. Det gjelder både hos villfugl og i tamfuglhold. De fleste påvisninger hos villfugl i Norge har vært hos måkefugl og havørn i Nordnorge, forårsaket av HPAI H5N5. Det at en del av fuglene har vært ungfugler, kan indikere at disse rammes når ulike fuglebestander møtes utpå høsten og ikke-eksponerte fugler møter fugler fra bestander der virus sirkulerer.

Det har vært to tilfeller av fugleinfluensautbrudd i tamfuglhold i Norge – et i et kommersielt fjorfehold med slaktekylling foreldredyr i Lund i Rogaland og et i et hobbyfuglehold (besøksgård) på Frøya i Trøndelag. Begge ble sanert.

Aktiviteter dyrehelse

Nasjonal dyrehelsestrategi: Iverksettelse av EUs nye dyrehelselov i Norge ble forsinket, men trådte i kraft i april 2022. Det nye regelverket, Animal Health Law (AHL), er en del av EØS-avtalen og vil derfor gjelde i Norge. Med nytt regelverk trenger Norge også å fornye sin ramme for forvaltning og håndtering av den svært gode norske landdyrhelsen. Dyrehelsestrategien danner rammene for samhandling og tiltak for å utnytte det nasjonale handlingsrommet og derigjennom bevare og forbedre dyrehelsen i Norge fremover. Forslaget til strategi skal følges opp og konkretiseres i Landbruks- og matdepartementets strategi, og operasjonaliseres av aktørene i faste møtearenaer, årlig handlingsplan, nasjonal regelverksutvikling og gode offentlige og private dyrehelsetjenester <https://www.mattilsynet.no/dyr/dyresykdommer/nasjonal-strategi-for-landdyrhelse-2020-2025>.

Forebyggende tiltak

Mycoplasma bovis: Prosjektet "Norwegian Airways" startet opp i 2020, og Animalia/KOORIMP er samarbeidspartner. I prosjektet er Veterinærinstituttet og NMBU Veterinærhøgskolen i gang med prøveinnsamling for å undersøke bakterielle årsaker til luftveisinfeksjoner hos storfe. Når resultatene foreligger, vil det gi mer informasjon om eventuell forekomst av bakterien *Mycoplasma bovis* i norsk storfepopulasjon. Testing av importerte sæddoser for *M. bovis* ble innført som krav 1. april 2020. Det ble påvist *M. bovis* i en dose som ble testet i 2024. Denne batchen ble ikke brukt i Norge. Tydeliggjøring av kravene til obligatorisk fotbad før avreise og før dyra kommer inn i mottaksbygget formidles.

Husdyrnæringens tilleggskrav ved innførsel og import

Nytt offentlig regelverk er implementert, og revisjon av næringens tilleggskrav vil fortsatt vurderes i lys av sjukdomsforekomst internasjonalt og i Norge. Husdyrnæringens tilleggskrav gjelder sykdommer og forhold som ikke er dekket av det offentlige regelverket. De angår både eksportsted og mottakerbesetninger i Norge. Tilleggskravene er viktige utfyllende krav for å sikre dyrehelsen i Norge.

Husdyrnæringens tilleggskrav er fastsatt av bøndenes varemottakere, avlsorganisasjoner og faglagene. KOORIMP og KIF sine krav ved import er en del av Kvalitetssystem i landbruket (KSL). Manglende dokumentasjon for oppfyllelse av kravene er grunnlag for pristrekk fra varemottaker. Det er den enkelte importør som må sørge for at tilleggskravene er innfridd og attestert hos eksportøren, og at kravene i Norge etterleves og dokumenteres overfor KOORIMP.

Ved utforming og oppdatering av tilleggskravene, deltar fagpersoner ved Veterinærinstituttet, NMBU, avlsorganisasjonene og helsetjenestene. Det blir også i denne sammenhengen lagt størst vekt på sykdommer som Norge har dokumentert god status for, det vil si fravær eller lav forekomst. Slike sykdommer har stort skadepotensiale dersom de introduseres i norske dyrepopulasjoner.

Det er viktig at importører og deres rådgivere er kjent med krav og anbefalinger, og at importør/innførsler blir fulgt opp i henhold til dette. De mest risikofylte importene ligger det stor gevinst i å stoppe eller sikre bedre mot smitteoverføring. Det er viktig å formidle til importører at import av levende dyr alltid innebærer risiko. Å følge opp tilleggskrav vil redusere risiko, men nullrisiko for sjukdomsintroduksjon finnes ikke.

Lama og alpakka kan lovlig importeres fra medlemsstater i EU/EØS og enkelte listeførte tredjeland. Dyrene holdes ofte sammen med eller i nærheten av matproduserende dyr, og de kan være bærere av sjukdomsfremkallende virus, bakterier og parasitter som kan spres til andre husdyrarter. KOORIMP har utarbeidet tilleggskrav ved import av kamelider, blant annet for paratuberkulose. Oppfyllelse av tilleggskravene skal inkluderes i KSL-standarden for drøvtyggere, men det er ingen krav om at kamelider ikke kan holdes sammen med andre drøvtyggere.

Tilleggskravene er publisert på Animalias nettsider:

<https://www.animalia.no/no/Dyr/koorimp---import/tilleggskrav-ved-import/>

Fjørfe næringens tilleggskrav ved import

Fjørfe næringens tilleggskrav er utarbeidet og fastsatt av varemottakerne og fjørfeimportørene. Dette er en frivillig ordning som regulerer forhold om smitteforebyggende tiltak ved import av levende dyr. Dersom importørene ikke oppfyller angitte krav, kan organisasjonene, gjennom varemottakerne, reagere med tiltak selv om importene oppfyller norske lover og forskrifter. Reaksjonene fra varemottakerne kan berøre priser på varer og tjenester. KSL-trekk er et aktuelt virkemiddel. Den enkelte importør har ansvar for at kravene til eksportør er innfridd og attestert, og at kravene i Norge etterleves og dokumenteres.

Tilleggskrav og reaksjonsmønster ved brudd på krav ble fastsatt i 1995. Tilleggskravene oppdateres jevnlig. Næringen anbefaler import av ruggegg eller daggamle kyllinger til besteforeldregenerasjonen (GP) som hovedprinsipp. Per i dag er dette ikke mulig for slaktekylling, kalkun og and. For disse artene anbefales import av foreldredyrgenerasjonen (P).

Sjukdomssituasjonen internasjonalt i 2024

Afrikansk svinepest

Afrikansk svinepest er en svært alvorlig virusssjukdom som kun rammer svin. Det er listeført som kategori A i EU. I månedsskiftet august/september i 2023 ble det funnet kadaver av villsvin i Fagersta-området i Sverige. Det ble tatt prøver av disse, og den 6. september kunngjorde SVA at prøvene var positive for afrikansk svinepestvirus. Det ble etablert et kjerneområde og en større restriksjonssone.

Det var betydelige restriksjoner i sonen, som ferdselsforbud, jaktforbud og forbud mot vanlig friluftsliv som bærplukking. I kjerneområdet var det et søppeldeponi som villsvin hadde lett tilgang til. I løpet av høsten 2023 ble det gjort et grundig arbeid av svenske myndigheter i samarbeid med blant annet jeger- og fiskeforeninger for å finne alle villsvinkadaver i restriksjonssonen. Alle villsvin i begge soner ble prøvetatt, og det er funnet 62 smittede villsvin, alle innenfor den innerste kjernesonen der også det aktuelle søppeldeponiet er lokalisert. Det er ikke avklart på hvilken måte smitten ble introdusert til villsvinpopulasjonen i Fagersta i Sverige, men tilgang til infisert materiale fra søppeldeponiet fremstår som en sannsynlig forklaring. Det er første gang afrikansk svinepest er diagnostisert i et nordisk land. Sverige ble igjen erklært fritt for afrikansk svinepest i september 2024.

I store deler av Europa er nå afrikansk svinepest endemisk i villsvinpopulasjonen, og utbrudd i Øst- og Sørøst-Europa har forkommet jevnlig de siste årene. Situasjonen for afrikansk svinepest globalt er fremdeles alvorlig, da viruset fortsetter å spre seg i hele verden og til stadig nye land og områder. Sjukdommen har spredd seg i hele Asia, og spredningen og kontrolltiltakene har fått enorme konsekvenser for landbruksøkonomien i mange av disse landene. Det er bare Nord-Amerika (fastland), Australia og New Zealand som ikke har utbrudd med afrikansk svinepest. Det påvises hyppig på villsvin, og smitte til kommersielle besetninger får store konsekvenser for besetningene som rammes og for økonomien i svinenæringen i det aktuelle landet. Rask spredning av sjukdommen over store avstander (såkalte punkt-utbrudd) er knyttet til menneskelig virksomhet. Men også i områder av verden der afrikansk svinepest er endemisk, er driveren av smitte hovedsakelig menneskelig aktivitet, som dårlig biosikkerhet, dårlige forsyningsskjeder og utilstrekkelig offentlige og private rutiner og kontroll.

Risiko for introduksjon i Norge er knyttet til innførsel av kjøtt og ikke-varmebehandlede kjøttprodukter, samt gjenstander og produkter som er kontaminert med smittsomt materiale. Villsvin kan utgjøre et reservoar og spre afrikansk svinepest, og sjukdommen er meget utfordrende å bekjempe hos villsvin. Effektive tiltak mot spredning av villsvin og introduksjon av afrikansk svinepest avhenger av et godt samarbeid mellom ulike offentlige myndigheter, svinenæringen, grunneiere og jegermiljøene.

Mattilsynet arrangerte i samarbeid med Veterinærinstituttet, KLF, Nortura og Animalia en "table-top" øvelse 30. april 2024, der et

tenkt funn av afrikansk svinepest på et villsvin i Østfold-regionen ble problematisert. «Handlingsplan mot villsvin 2020-2024» har forslag om tiltak for å nå målsetningen som er færrest mulig villsvin på et minst mulig område. Mattilsynet og Miljødirektoratet har publisert et tillegg til denne handlingsplanen 2. februar 2024 med flere nye tiltak i tillegg til videreføring av allerede igangsatte tiltak.

Aviær influensa

Året 2024 var et roligere år i Europa med hensyn til antall påvisninger av høypatogen aviær influensa (HPAI) hos så vel villfugl som tamfugl sammenlignet med året 2023. I Europa er det varianter av HPAI H5N1 fra 2023 som fortsatt sirkulerer. I Tyskland ble HPAI H7N5 påvist i en fjørfebesetning med utedrift. Det vakte en viss oppsikt fordi dette viruset ikke har vært relatert til noen av de hittil kjente, sirkulerende virusstammene blant villfugl i Europa. Det antas likevel smitte fra villfugl. Avleggere av HPAI H5N1 i Europa spredde seg over til Nord-Amerika i 2021 og videre til Sør-Amerika i 2022. Virusvarianten (D1.1) har i 2024 forårsaket en rekke utbrudd i fjørfebesetninger i USA.

Det er to forhold som har vakt spesiell oppsikt i 2024. Det ene er det økende antall pattedyrarter som er mottakelige for infeksjon av HPAI H5N1-varianter (Refsum et al, Norsk veterinærtidsskrift 5/2024). Det synes å skyldes en viss tilpasning av virusene. Det andre er utbruddet og spredningen av en spesiell variant av HPAI H5N1 hos storfe (B3.13) i USA, som smitter direkte eller indirekte via melk (Krossnes et al, NVT 4/2024). I skrivende stund er utbruddet på ingen måte under kontroll. Katter har blitt syke, og det har vært en viss dødelighet. Noen mennesker har blitt syke, men først

og fremst med milde kliniske tegn. Begge disse to forholdene er bekymringsfullt med tanke på mulig utvikling av virus som kan adapteres til flere arter og som i framtiden kan forårsake en pandemi hos mennesker.

Den pågående panzootien av H5N1-varianter tilhører samme undergruppe av høypatogene fugleinfluensavirus kalt influenza A(H5Nx) 2.3.4.4b. Felles for disse virusene er at gensegmentet som koder for overflateproteinet hemagglutinin (HA) stammer fra et H5N1-virus som første gang ble påvist hos gås i Guangdong i Kina i 1996. Dette H5-genet har siden utviklet seg videre, og følgelig er dagens influenza A(H5Nx)-virus ikke identiske med opphavet. Disse er da heller ikke så sjukdomsfremkallende og dødelige som det opprinnelige viruset. Tiden vil vise om dette vil endre seg.

Småfepest

Det har vært utbrudd av småfepest (Peste des Petit Ruminants) i Hellas og Romania. Småfepest er en svært alvorlig smittsom virusjukdom (kategori A) som forårsaker høy dødelighet hos smitta sauer og geiter. Sjukdommen smitter hovedsakelig fra dyr til dyr, men smitte kan også spres med ulike gjenstander og dyretransporter, samt i kjølt og frossent kjøtt. Det er også sannsynlig at virus kan skilles ut i melk og kan finnes i melkeprodukter som f.eks. upasteurisert fetaost.

De kliniske tegnene som dyra utvikler ved blåtunge eller småfepest kan være like: høy feber, matlysten opphører, og det renner slim og snørr fra nesa. Det utvikles sår i munnen, og dyra kan få alvorlige diarétilstander og lungebetennelse. For å stille sikre diagnoser, må dyr obduseres og virus karakteriseres ved hjelp av ulike laboratorieteknikker.

Vestnilvirus (West Nile virus infeksjon)

Dette viruset forårsaker sjukdom hos fugler, hester og mennesker, og smitter til mennesker og hester med mygg som tar opp virus fra fugler som fungerer som et reservoar for viruset. De fleste mennesker får milde, influensalignende symptomer, men alvorlige betennelser i nervesystemet kan i sjeldne tilfeller oppstå. Dette viruset har det siste året forårsaket sjukdom hos mennesker, hester og fugler i Hellas, Frankrike, Østerrike og Italia. Ulike beskyttelses tiltak mot mygg er viktig i slike områder for å unngå smitte.

Blåtunge

Det siste året har sjukdommen blåtunge spredd seg i flere europeiske land, blant annet til Nederland, Belgia, Frankrike, Storbritannia og nå også Danmark, Norge og Sverige. Blåtunge er en alvorlig virusjukdom som smitter ved at infisert knott smitter dyr når de suger blod. Sjukdommen spres ved at knotten blaser over større distanser eller at knotten blir med som blindpassasjer for eksempel på fly eller i last. Sjukdommen ble sist påvist i Norge i 2009, samtidig med et stort utbrudd på kontinentet. Blåtungevirus kan gi sjukdom hos både sau, geit, storfe og ville drøvtyggere, men smitter ikke til mennesker. Det er sannsynlig at vektorbårne sjukdommer som blåtungesjukdom vil spre seg lenger nord og ha en lenger infektiv sesong på grunn av klimaforandringene.

Munn og klauvsjuka (MKS)

Ingen EU/EØS-land opplevde utbrudd av MKS i 2024. MKS forekommer endemisk i store deler av verden. Bortsett fra Tyrkia, har Europa vært fritt for MKS. Når denne årsrapporten skrives, har det imidlertid vært tilfeller av MKS både i Tyskland, Ungarn og Slovakia i løpet av første kvartal 2025.

Beredskap

Beredskap for smittsomme dyresjukdommer er en viktig oppgave for KOORIMP. KOORIMP er husdyrnæringens liaison (fast kontakt) til Mattilsynet ved utbrudd av smittsomme husdyrsjukdommer. Å være liaison innebærer planlegging, øvelse og nettverksbygging i perioder uten spesielle hendelser. Under hendelser som mistanke eller sjukdomsutbrudd innebærer funksjonen tett kontakt med Mattilsynets beredskapsstab og koordinering av møter, tiltak, varsling til og kommunikasjon mellom de berørte partene i husdyrnæringen. Husdyrnæringen har gjennomgått en profesjonalisering og styrking av beredskapsarbeidet, og alle de sentrale organisasjonene, som Tine SA, Nortura, KLF, Norsvin og Geno har etablert ordninger for å ta imot varsler, videreformidle informasjon og iverksette tiltak om nødvendig. Det er også etablert varslingsrutiner for fôrbransjen. Ola Nafstad, Synnøve Vatn, Siv Svendsen, Annie Haavemoen, Silje Johnsgård og Birgit Ranheim deltok i vaktordningen i Animalia i 2024.

Synnøve Vatn har hovedansvaret for beredskap på dyrehelseområdet i Animalia med liaisonfunksjonen og er fast kontaktperson mellom Mattilsynet og husdyrnæringen ved hendelser. Oppfølging av storfetuberkulose, ringorm og blåtunge har vært høyt prioritert i 2024. Fagområdet har bidratt i det lokale samarbeidet i Rogaland for å håndtere ringorm hos storfe. Det har vært et utbrudd av ringorm i Trøndelag med totalt 19 påvisninger i 2023 og 2024, der erfaringene fra Rogaland er brukt som grunnlag for flere tiltak i regi av næringa. Det ble etablert soner med frys/reduksjon av livdyrformidlingen. Det var ikke nye tilfeller i Trøndelag etter mars 2024, men ett nytt tilfelle i Rogaland i desember 2024. Overvåking av fotrâte hos sau på slakteri ble gjennomført også i 2024, som var det sjette året uten at det ble påvist smitte.

Fjorfenæringa har siden 2014 hatt en egen handlingsplan mot resistente bakterier, med hovedfokus på Extended Spectrum Beta Lactamase (ESBL)-bærende *E. coli*. Forskning og erfaring gjennom flere år har lagt grunnlaget for målretta og effektive tiltak i alle ledd av verdikjeden. Overvåkingen av ESBL i norsk fjorfeproduksjon er nå en av driftsoppgavene til Helsetjenesten for fjorfe. I 2024 ble det ikke funnet ESBL i noen flokker.

Informasjon og veiledning

Rådgiving og informasjon er en vesentlig del av arbeidet. En viktig målgruppe for KOORIMP og KIF er mulige importører og rådgivere for disse. Veiledning av enkeltpersoner kan være tidkrevende, men det får høy prioritet ettersom det er enkeltindividers valg som i stor grad avgjør vår smittebeskyttelse ved import. Mattilsynets personell er i en nøkkelposisjon. Det er viktig at også disse informerer om risiko og risikoreduserende tiltak når de er i kontakt med personer som vurderer å importere levende dyr. Oppfølging av importør av levende dyr og avlsmateriale er også viktig, og inkluderer vurdering av sertifikater, prøveresultater og annen dokumentasjon for dyr og eksportsted.

Det er registrert 21 henvendelser om importplaner som ble fulgt opp av KOORIMP med informasjon og veiledning i 2024, noe som er på samme nivå som årene før. I tillegg kommer vurdering av helsedokumentasjon ved import av oksesæd og embryo.

Import og innførsel fjørfe

KIF mottok tre henvendelser og to importsøknader i 2024. Alle bruksdyrimporter var av rugeegg. Det ble ikke foretatt noen levendedyr-importer i dette leddet.

Det ble registrert fem eksportland i KIFs importregister i 2024.

Slaktekylling:

- Rugeegg til foreldredyr (P) importert fra Sverige, Storbritannia og Frankrike
- Bruksdyr, rugeegg, importert fra Belgia og Sverige

Verpehøns (konsumegg):

- Daggamle besteforeldre (GP) importert fra Nederland

Kalkun:

- Daggamle foreldredyr (P) fra Storbritannia og Frankrike
- Rugeegg (bruksdyr) importert fra Storbritannia og Frankrike

And:

- Daggamle foreldredyr (P) importert fra Storbritannia

Gås:

- Daggamle foreldredyr (P) importert fra Frankrike

Tabell 1: Importer av fjørfe i 2024 ifølge kontrollutvalgets opplysninger

Fjorfeslag	Antall importer av daggamle GP	Antall dyr GP	Antall importer av daggamle, P	Antall dyr P, daggamle	Antall importer rugeegg (P)	Antall rugeegg (P)	Antall importer rugeegg (B)	Antall rugeegg (B)
Slaktekylling	-	-	-	-	68	1 544 279		
Verpehøns	1	1 224			-	-		-
Kalkun	-	-	4	11 775	-	-	3	27 800
And	-	-	3	3 877	-	-	-	-
Gås			1	263				
Sum	1	1 224	8	15 915	68	1 544 279	3	27 800

Forklaring til tabell:

GP = Grand Parents = Besteforeldre

P = Parents = Foreldre

B = Bruksdyr

Tabell 2: Importer av fjørfe 2000 - 2024. Oppstillingen nedenfor viser importer/innførsler de siste årene.

År	Antall importører	Antall importer av GP	Antall dyr GP	Antall importer av P	Antall dyr P	Antall rugeegg (P)	Antall (rugeegg) bruksdyr (B)
2024	8	1	1 224	76	15 915	1 544 279	27 800
2023	8	2	2 574	59	18 212	1 726 570	689 140
2022	7	2	2 511	60	12 254	1 834 140	2 818 620
2021	7	2	3 350	60	14 647	1 847 540	24 400
2020	7	2	3 350	53	13 445	1 811 790	24 000
2019	8	2	3 347	56	14 932	1 718 190	22 000
2018	9	2	3 350	65	26 211	1 805 340	66 800
2017	8	2	3 520	61	26 505	2 050 230	104 780
2016	7	2	3 400	11	36 245	2 378 310	79 921
2015	8	3	3 467	11	25 311	2 312 808	-
2014	8	2	3 698	9	20 872	2 460 840	-
2013	8	2	3 698	17	16 913	2 353 800	1 088 560
2012	8	2	3 669	8	17 927	2 215 460	336 000
2011	8	3	22 555	10	20 824	1 251 720	1 650
2010	8	2	3 720	10	20 870	2 083 680	
2009	7	2	3 388	11	25 702	2 146 680	
2008	8	3	4 887	20	102 071	3 304 032	
2007	6	5	5 309	24	165 557	3 058 090	
2006	7	2	4 205	66	102 689	5 587 650	
2005	6	4	4 002	19	137 853		
2004	11	4	11 662	23	160 861	-	
2003	9	6	22 255	12	47 411	-	
2002	7	7	23 839	13	101 687	-	
2001	9	7	23 444	17	66 640	-	
2000	10	6	23 468	16	114 630	-	

Import og innførsel avlsmateriale og husdyr

Forflytning av levende dyr er forbundet med risiko for å spre smitte. En målsetning er derfor å holde tallet på levende importerte dyr lavt, og heller få importører til å hente nytt genetisk materiale i form av semin og embryo. Oversikt over import av sæd og embryo er basert på importør som er forelagt KOORIMP for godkjenning. Det er utfordrende å få en oversikt over omfanget av importert avlsmateriale utover dette. Tilleggskravene har vært oppfylt for det avlsmaterialet som er vurdert av KOORIMP.

KOORIMP får fra november 2024 oversikt hver måned fra Mattilsynet over import eller innførsel av levende husdyr og avlsmateriale (sæd og embryo) med informasjon om hvem som er importør. Dette bidrar til at KOORIMP kan følge opp de som ikke har tatt kontakt eller meldt sin import/innførsel i forkant. I tillegg får KOORIMP hver måned importsstatistikk fra Tolletaten.

Avlsmateriale

Storfe avlsmateriale

Geno rapporterer om sædimport fra følgende leverandører i 2024:

Leverandører	Antall
Cogent Breeding Ltd.	360
Coopex Montbelliarde	150
Danish Genetics	50
Dovea Genetics Ltd	50
Genes Diffusion	411
Genetic Austria	2 950
GENUS Breeding Ltd. (ABS Global Europa)	7 621
Jihocesky Chovatel A.s.	331
Spermex Tyskland	8 392
Synetics (Evolution) France	5 908
UK Sire Services	500
Ukjent	1 144
Viking Genetics Danmark	18 742
Wagyu Genetics-Tyskland	1 002
WWS, World Wide Sires, Ltd	496
Totalsum	48 107

Det er registrert import av ca. 48 000 doser oksesæd fra 19 forskjellige raser. Hoveddelen av storfesæden er innført/importert gjennom Geno, som initierer import og innførsel også for TYR. Geno rapporterer om import av 0 embryo i 2024.

Storferase		Antall
Aberdeen Angus	ABA	939
Aubrachs	AUB	20
Blonde d` Aquitaine	BAQ	5 229
Brown Swiss	BRS	5 515
Charolais	CHA	466
Dexter	DEX	740
Fleischvieh	FLV	2 626
Hereford	HER	628
Holstein	HOL	12 154
Jersey	JER	7 671
Limousin	LIM	960
Montbéliarde	MBL	170
Simmenthal	SIM	1 526
Speckle Park	SPP	50
Stabiliser	STA	60
Sidet Trønder	STN	1 197
Tiroler Grauvieh	TGF	1 900
Viking Rød	VIR	4 508
Wagyu	WGY	1 748
Totalsum		48 107

Private aktører

Det importeres også sæd og embryo av storfe av private aktører. Antall sæddoser er ikke mulig å lese ut fra importstatistikken fra Tolletaten ettersom det der kun er forsendelser som registreres. For aktører utenom GENO er det for de tre siste månedene i 2024 importert 9201 sæddoser og 18 embryo fra storfe.

For 2025 regner KOORIMP med at innførselsdata fra private aktører blir mer fullstendig.

Svin avlsmateriale

Scanpig har i 2024 importert 588 doser forsk rånesæd fra Sverige.

Norsvin 2024 import fra Canada

Dato 2024	Antall doser	Rase
05. jan	60	Z-line
09. feb	60	Z-line
23. mar	60	Z-line
04. mai	60	Z-line
15. jun	60	Z-line
20. jul	60	Z-line
14. sep	60	Z-line
26. okt	60	Z-line
07. des	60	Z-line
Totalt	540	

Sau og geit avlsmateriale

Norsk Sau og Geitavlslag (NSG) har importert sæd fra sau og geit i 2024.

Sau

Rase	Antall værer	Antall sæddoser	Antall sædstrå
Suffolk	1	75	150
Charollais	1	50	100
Svartfjes	2	183	366
SUM		308	616

Geit

Rase	Antall værer	Antall sæddoser	Antall sædstrå
Boergeit	1	49	98

Import og innførsel av levende dyr

Av levende dyr ble det importert/innført 31 sauer fra Sverige, 2 kameldyr fra New Zealand og 15 915 daggamle fjørfe (foreldredyr).

År	Storfe	Svin	Sau	Geit	Fjørfe	Kameldyr	Bøffel
2024	0	0	31	0	15 915	2	0
2023	0	0	2	0	20 786	1	0
2022	0	0	0	0	14 765	1	0
2021	0	0	89	(1)	17 997*	10	8
2020	0	0	0	0	16 795*	1	
2019	0	0	0	0	18 279*	0	
2018	0	0	16	0	29 561*	21	
2017	6	12	12	0	30 025*	19	
2016	27	(12)	0	0	39 645*	5	
2015	13	0	0	0	28 778*	28	
2014	20	0	43	0	24 570*	56	
2013	30	0	12	0	20 611*	60	
2012	0	24	17	0	21 596*	12	
2011	1	0	39	0	45 029*	-	
2010	0	0	49	0	24 590*	-	
2009	0	0	18	0	28 225	-	
2008	7	0	0	46	106 958	-	
2007	31	0	(4)	(5)	170 866	-	
2006	8	1	71	20	106 891	-	
2005	0	49	39	53	143 175	-	
2004	0	0	11	26	172 523	-	
2003	19	8	0	90	69 666	-	
2002	0	0	0	33	ca. 130 000	-	
2001	14	0	0	0	ca. 90 000	-	
2000	48	0	2	16	ca. 138 800	-	
1999	13	3	-	-	176 347	-	
1998	13	8	-	1	105 009	-	
1997	101	30	-	-	135 458	-	
1996	129	24	-	-	194 046	-	
1995	276	55	-	38	110 492	-	
1994	375	41	-	-	129 570	-	
1993	197	2	3	-	19 319	-	
1992	141	21	-	12	-	-	
1991	89	10	-	8	-	-	

Tallene er fra Tolletaten, KIF* og KOORIMP. Rubrikken “Fjørfe” er daggammel kylling, inkludert perlehøns, kalkun og and. Tallene i parentes angir dyr innført til dyreparker eller forskningsinstitusjoner og er dermed ikke en del av den ordinære norske husdyrpopulasjonen. Tall for import av kameldyr er fra Tolletaten og KOORIMP. 20 kyr fra Tyskland i 2014 ble returnert av importør.

Det ble i 2024 søkt om KOORIMP-godkjenning av 14 sauer innført fra Sverige. Disse oppfylte KOORIMPS krav. Det innebærer at 17 sauer er innført uten at KOORIMP kjenner til om næringens krav er oppfylt. Likeledes ble to kameldyr innført fra New Zealand/Australia uten at KOORIMP ble informert. Disse to dyrene ble plassert i isolat av Mattilsynet og fulgt opp med relevant diagnostikk.

Kontakt

KOORIMP

Husdyrnæringens koordineringsenhet
for smittebeskyttelse ved import

KIF

Kontrollutvalget for import av fjørfe

E-post: koorimp@animalia.no

Animalia

Lørenveien 38
Postboks 396 Økern, 0513 Oslo
Tlf: 23 05 98 00

www.animalia.no

